

Universitätsbibliothek Wuppertal

Aristophanis Comoediae Undecim

Graece Et Latine, Ad fidem optimorum Codicum MSS. emendatae cum nova octo Comoediarum interpretatione Latina, & notis ad singulas ineditis Stephani Bergleri nec non Caroli Andreae Dukeri ad quatuor priores. Accedunt Deperditarum Comoediarum Fragmenta, A Theod. Cantero Et Gul. Coddæo Collecta, ...

Aristophanes

Lugduni Batavorum, MDCCLX

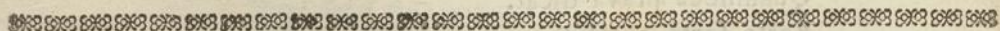
Actus quinti scena secunda

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1094](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1094)

- Καὶ πᾶς γένοιτ' ἂν πατέρα τύπην οἱ δίκη;
 ΦΕΙΔ. Ἐγὼ γ' ἄποδείξω, καὶ σε νικῶσω λέγων.
 ΣΤΡ. Τυτὶ σὺ νικῶσεις; ΦΕΙΔ. Πολύ γε καὶ ῥαδίως.
 Ἐλθ' δ' ὁπότερον τοῖν λόγων βύβλη λέγειν.
 1340 ΣΤΡ. Ποίῳν λόγων; ΦΕΙΔ. Τὸν κρείττον', ἢ τ' ἤπιονα;
 ΣΤΡ. Ἐδίδαξά μιν μὲν τοι σε, νῆ Δί', ὦ μέλε,
 Τοῖσιν δίκαιοις ἀντιλέγειν, εἰ ταῦτά γε
 Μέλλεις ἀναπέσειν, ὡς δίκαιον καὶ καλὸν
 Τὸν πατέρα τύπιδ' ἐστὶν ὑπὸ τ' ὑέων.
 1345 ΦΕΙΔ. Ἄμ' οἴομαι μὲν τοι σ' ἀναπέσειν, ὥστε γε
 Οὐδ' αὐτὸς ἀκροσάμεν' ἔδεν ἀντερῆς.
 ΣΤΡ. Καὶ μὲν, ὅ, πὶ καὶ λέξεις ἀκῶσα βύβλομαι.

ACTUS QUINTI

ΧΟΡΟΣ, ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ, ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ.

- Σὸν ἔργον, ὦ φρεσὺντα, φροντίζεις, ὅππ
 Τὸν ἄνδρα κρατήσεις.
 1350 Ὡς ἔτ' ἔσθ', εἰ μὴ τῷ πέποιθεν, οὐκ ἂν ἦν
 Οὕτως ἀκόλατ' ἔσθ'.
 Ἄμ' ἔσθ' ὅτ' ἔσθ' φρασύνει. δῆλόν γε τὸ
 Λῆμ' ἐπὶ τὰνθρώπων.
 Ἄμ' ἔξοτε τοσῶτον ἠξάμεθ' ἢ μάχῃ γενέσθ',
 1355 Ἦδη λέγειν χεῖρ' ὡς χρόν' πάντως δὲ τὸ δράσεις.
 ΣΤΡ. Καὶ μὲν ἔθεν γε τοσῶτον ἠξάμεθα λοιδορεῖσθ',
 Ἐγὼ φράσω. ἐπειδὴ γ' εἰσιώμεθ', ὡσφ' ἴτε,
 Πρῶτον μὲν αὐτὸν τ' λύειν λαβόντ' ἐγὼ κέλθισα
 Ἄισαμ Σιμωνίδε μέλ' ἔσθ', τ' κριὸν ὡς ἐπέχθῃ.
 1360 Ὁ δ' ἔθους ὡς ἀρχαῖον εἰν' ἔφασκε τὸ κινδαιζέειν,

Ἄδειν

vf. 1342. Τοῖσιν δίκαιοις ἀντιλέγειν] Supra, vf. 387. dicebat Strepfiades, quidam debeat Socrates docere sibi filium: τῦτο δ' ἐν μέμνησ' ὅπως πρὸς πάντα τὰ δίκαι' ἀντιλέγειν δυήσεται.

vf. 1350. ἔσθ'. Ὡς — εἰ μὴ τῷ πέποιθεν, ἐκ ἂν ἦν — ἀλλ' ἔσθ' ὅτ' ἔσθ'] Videtur imitatus Sophoclem in Oedipo Coloneo vf. 1022. ὡς ἔξοιδά σε ἐ φίλον, εἰ δ' ἀσκευον μὲ πρῶτον' ἔθεν ἠκούσα πόλμυς τ' παρῶστος τανῦν' ἀλλ' ἔσθ' ὅτ' ἔσθ' σὺ πρὸς ἂν ἔδρας τὰδε. Nam scio te non audum nos imperatam ad hanc usque insolentiam progres-

sum esse, praesenti hac audacia; sed est aliquid, quo tu fretus haec fecisti.

vf. 1352. Ὅτ' ἔσθ' φρασύνει] Potuisset etiam dicere: ἐφ' ὧ φρασύνει. In Acharn. vf. 329. ἢ πὶ τῷ φρασύνειται;

vf. 1359. Ἄισαμ Σιμωνίδε μέλ' ἔσθ'] Scholiastes ad Vespas vf. 1217. ἀρχαῖον ἔσθ', ἐπιμῆνις ἔδειν ἀκούσθας τῷ πρῶτῳ, εἰ παύσαιτο τ' ἰσθῆς' καὶ γὰρ ὁ ἐξ ἀρχῆς δάδων ἢ μὲν ἰνὴν κατέχων, ἦδε Σιμωνίδε ἢ Στρωσιχέρε μῆλα, ἀρχὴ εἰ ἦθελε καὶ μετὰ ταῦτα, ἀ' ἐβόλετο ἰδίδη.

- Quomodo hoc jure fieri potest, ut quis patrem verberet?
 PH. Equidem demonstrabo & te vincam dicendo.
 STR. In ista re tu vinces? PH. Multis passibus & facili negotio.
 Elige utrum ex duobus sermonibus me velis perorare.
 1340 STR. Quibus sermonibus? PH. Utrum *velis* potiore an inferiorem?
 STR. Equidem profecto curavi te doceri, ô perditè,
 Juri contradicere, si hoc
 Es persuasurus, ut justum & honestum
 Sit patrem verberari a filiis.
 1345 PH. Imo arbitror me tibi ita persuasurum, ut,
 Ubi audiveris, nec ipse sis mihi contradicentus.
 STR. Atqui audire volo quid dicas.

SCENA SECUNDA.

CHORUS, STREPSIADES, PHIDIPPIDES.

- CHOR. Tuum est, ô fenex, providere quo pacto
 Virum hunc vincas;
 1350 Nam iste si non fiduciam haberet in aliqua re, non esset
 Tam protervus.
 Sed est aliquid quod eum audacem facit: palam est sane
 Hominis animus audax.
 Sed ex qua re primum coeperit haec pugna,
 1355 Oportet dicere Choro: & hoc tibi omnino erit agendum.
 STR. Equidem unde primum coeperimus convitari inter nos,
 Ego dicam. Cum enim jam convivaremur, ut scitis,
 Primo ipsum jussi lyram capere &
 Canere carmen quoddam Simonidis, de ariete quomodo sit detonsus.
 1360 Ille vero statim dicebat, obsoletum esse, citharam pulsare

Inter

ὅτι ὡς ἡ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐλεγε ὁ δεξιμὸν παρὰ τῷ
 πρῶτῳ τῷ ἔξῃ. Antiquus mos erat, convivas canere per
 successionem ab illo, qui primus cecinerat, si pausam ca-
 nendi fecisset: etenim, qui principio caneret, laurum aut
 myrtum tenens manu, canebat Simonidis aut Stesichori car-
 mina, quoad ceter: postea cui volebat, illi tradebat, non
 ut ordo postebat: & qui accessisset, recitabat deinceps.
 Hic locus minus recte legitur in editionibus.

Ibid. τὸν κριὸν] Subauditur ἄστυ· est autem ἄστυ ἡ

κριὸν, pro ἄστυ πρὸς τῷ κριῷ, ut in Pluto vs. 56. αὐτὸν
 φέρων. Videtur de eodem isto carmine loqui Synes-
 ius Epist. 146. ἀλλ' ἔστιν ἡμῶν καλὸν τι χεῖμα ἄστυ, ἔστι
 ἄστυ κριῷ. Sed est nobis pulchra quaedam cantilena,
 Laus arietis non castrati. Extat ejusdem Simonidis gri-
 phus, quales etiam conviviis solebant proponi, de
 Hirco apud Athenaeum Lib. X. p. 456.

Ibid. ὡς ἐπέχθη] Α πικρῶ. in Avibus vs. 715 ἡνικα
 πικρὸν ἄρα προβάται πικρὸν ἡνικα.

- Ἄιδειν τε πίνονθ' ὡσπερὶ χάχρυν γυναικ' ἀλέσαν.
 ΦΕΙΔ. Οὐ γὰρ τὸτ' ἄλλως χεῖρ' σέ γ' ἄρα τύπειαζ' ἢ πατρίαζ',
 Ἄιδειν κελθόνθ' ὡσπερὶ τέτλιγας ἐσιάντα;
 ΣΤΡ. Τοιαῦτα μὲν τοι ἢ τὸτ' ἔλεγεν ἔνδον, οἷά περ νῦν,
 1365 Καὶ τ' Σιμωνίδει ἔφασκε εἶναι χακὸν ποιητήν.
 Καὶ γὰρ μάλιστα μὲν ἀλλ' ὅμως ἠνεχόμενι τῷ πρώτῳ.
 Ἐπειτα δ' ἐκέλθω αὐτὸν, ἀλλὰ μὲρρίνιου λαβόντα,
 Τῶν Αἰχύλων λέξαι τί μοι κατ' ἔτ' ἔτ' ἄλλως εἶπεν.
 Ἐγὼ γὰρ Αἰχύλον ἰομίζω πρῶτον εἶναι ποιηταῖς,
 1370 Ψόφρα πλέον, ἀσίρατον, σόμφρακα, κρημνοποιόν.
 Κάνταῦθα πᾶς οἶεσθέ με τ' καρδίαν ὀρεχθεῖν;
 Ὅμως δὲ τ' θυμὸν δακῶν ἔφην, σὺ δ' ἀλλὰ τέτλων
 Λέξον π' τ' νεωτέρων ἀπὸ ἐπὶ τὰ σοφὰ ταῦτα.
 Ὁ δ' ἄλλως ἦσ' ἐξ Εὐελπίδου φησὶν πῖν', ὡς ἐκινή
 1375 Ἀδελφός, ὃν λέξιχακα, τ' ὁμομητεῖαν ἀδελφίῳ.
 Ἐγὼ δὲ τ' ὄσκι ἠνεχόμενι ἀλλ' ἄλλως ἐξαράτω
 Πομοῖς χακοῖς κ' αἰχροῖσι κατ' οἰπεῦσαι, οἷον εἰκός,
 Ἐπ' ὅσκι πρὸς ἔπ' ἠνεχόμεσθε. εἰδ' ἔτ' ἔτ' ἐπαναπιδᾶ,
 Καίπειτ' ἔφλα με, κατ' ὀπόδ', κατ' ἠνιγα, κατ' ἐπετρεῖσαι.
 1380 ΦΕΙΔ. Οὐκ ἔν δικαίως, ὅς τις ὄσκι Εὐελπίδου ἐπαινέεις,
 Σοφάτατον. ΣΤΡ. Σοφάτατόν γ' ἐκείνον, ὃ π' σ' εἶπω;
 Ἄλλ' αὐθις αὐτὴν τὴν ἰσομῆ. ΦΕΙΔ. Νῆ τ' Δί' οἰδίκας γὰρ.
 ΣΤΡ. Καὶ πᾶς δικαίως; ὅς τις, ὃν ἰαίχρωτε, σ' ἐξέθρεψα,
 Αἰδοτατόδρος σε πάντα τραυλίζοντ', ὃ, π' νοοῖς.
 1385 Εἰ μὲν γε βρῶν εἴτης, ἐγὼ γινέσθαι ἀν' ἑπείχον.
 Μαμμῶν δ' ἀν' αἰτησάντ', ἠὲν σοὶ φέρων ἀν' ἄρτον.
 Κακῶν δ' ἀν' ὄσκι ἐφθης φράσσαι, καὶ γὰρ λαβὼν θυραζέ.
 Ἐξέφερον ἀν' ἢ πρῶτον σε. σὺ δὲ με νῦν ἀπάγχων
 Βοᾶντα, ἢ κεκαρῶν, ὅτι

Χε-

vf. 1361. *Γυναικ' ἀλέσαν*] Quae canit ἐπιμύθιον ᾄδων, captu solata laborem.

vf. 1363. *Ἄσπερὶ τέτλιγας ἐσιάντα*] In convivio bibendum potius esse putat, quam canendum; nam canere & non bibere cicadarum est. Videtur autem alludere ad Simonidis Epigramma:

Φοίβη δ' ἐκ ἐθέλοντα φέρειν τέτλιγ' ἀβδύων,
 Τῷ Πανοπηίδῃ δάσκειν μίγα δειπνον Ἐπειῶ.
 quod existat apud Athenaeum Lib. X. p. 456. ubi etiam explicatur.

vf. 1366. *Καὶ γὰρ μάλιστα*] Sophocles in Oedipo Tyranno vf. 791. *καὶ γὰρ βαρυνθεὶς, τὴν μὲν ἔσαν ἡμῶν μόλις κρῆστον* & ego id graviter ferens, illo quidem die vix me continui. Videtur autem hunc in animo tabuisse Comicus, nam & ibi narratur res in convivio gesta, & de patre est sermo.

vf. 1367. *Μυρρίνου*] Quasi Scolion caneret; nam qui in convivio Scolion canebat, is myrti aut lauri ramum tenebat manu, ut patet ex illo Scholiastae Iocra, quem paulo ante adduxi ibi autem Scholiastes de Scolis loquitur. Idem fere dicit in Ranis ad vf. 1337. ex Aristoxeno & Phyllide: etiam ad praesentem hunc in Nubibus locum, ex Diccaercho.

vf. 1370. *Κρημνοποιόν*] In Ranis vf. 960. Euripides Aeschylō tribuit ῥήμαθ' ἰσπ' κρημνα.

vf. 1372. *Θυμὸν δακῶν*] Nempe erat ἀποδοξὴ ἀρρησμίῃ, ut Comicus loquitur in Lystr. vf. 690. In Vespis vf. 1078. *ὅπ' ὄσκι τῶν χελῶν ἰσθίαν*, ubi vide notata. De illis, qui affectum aliquem continere coguntur aut volunt, Sophocles in Trachiniis vf. 975. *οἴχα τέαντοι, μὲν κινήσεις ἀρχαῖαν ὀδύνην πατρός ὀμύφρονος* — ἀλλ' ἔχει δακῶν φόμα σόν' Tace filii, ne commoveas feracem matrem.

- Inter bibendum, & canere velut mulierem hordea molentem.
 PH. Annon vero tunc statim oportuit verberari te & conculcari,
 Cantare jubentem non secus ac si cicadas convivio acciperes.
 STR. Talia & intus tunc dicebat, qualia nunc,
 1365 Et Simonidem dicebat esse malum poëtam.
 Et ego vix quidem, sed tamen continebam me primo,
 Deinde iussi ipsum, sed accepta myrto,
 Ex Aeschylō mihi aliquid recitare; post hic statim dicebat:
 At enim ego Aeschylum habeo pro poëta
 1370 Strepitus pleno, incompósito, duro, confragoso;
 Hic jam quomodo putatis cor meum commotum fuisse?
 Tamen iracundia compressa dicebam, quin tu istorum
 Recentiorum aliquid dic, quaecunque sunt haec scita & elegantia.
 At ille statim cecinit ex Euripide versus aliquos, quomodo subagitarit
 1375 Frater, proh averrunce! sororem uterinam.
 Ego autem non amplius me continebam, sed confestim incesso
 Multis & turpibus convitiis: postea, ut fieri solet,
 Convicia conviciis cumulabamus: deinde iste exiit,
 Deinde tundeat, & caedebat & suffocabat, & me perditum ibat.
 1380 PH. Merito sane tuo qui Euripidem non laudas
 Sapientissimum. STR. Illumne sapientissimum? ô quem te memorem!
 Sed rursus vapulabo. PH. Idque profecto jure.
 STR. Et quo jure? qui te, ô impudens, educavi, *tam sedulo*
 Ut statim omnia sentirem quae velles, licet balbutiens.
 1385 Nam si bryn diceres, ego statim bibere dabam:
 Si mammam peteres, aderam ferens tibi panem:
 Caccan vix prolocutus eras, & ego te acceptum foras
 Efferebam, & ante me tenebam. Tu vero nunc angens me:
 Clamantem & vociferantem, quod

Caca-

franculiam patris crudelis; sed cohibe te, mordens os tuum.
 Sic & ille qui risum continere non potest, in Ranis
 vl. 42. ετοι — δύναμαι μὴ γελᾶν. καὶ τοὶ δάκνου γ' ἔμαυ-
 τόν, ἀλλ' ἄμας γέλω.

vl. 1374. Ἦος — ῥῆσιν] In Vespis vl. 578. πρὶν αὖ
 ἡμῖν ἐκ τ' Νύκτος εἶπυ ῥῆσιν τῶν καλλίστων ἀποκρίζας.

vl. 1375. Ἀδελφός] Respicit ad Acolum Euripidis,
 ut monet Scholiastes, in qua fabula tractaverat de
 nefario amore Canaches & Macarei fratris. Quam rem
 tangit etiam in Ranis Comicus vl. 1110. ubi Aeschylus
 dicit de Euripide: ποίαν δὲ κακῶν ἐν αἰτίαις ἐστ'; ἢ
 προαγωγὴς κατὰ δὲ τῶν καὶ τινδρος ἐν τῷ ἔρωτι,
 καὶ μινυσινας τῶν ἀδελφῶν; ubi vide notata.

vl. 1376. Ἀλλ' εὐθὺς ἐξέμαυτῶ πολλοὺς κακούς] Sine dubio
 imitatus est Sophoclem in Philoctete, ubi vl. 374. haec lo-

guntur: καὶ γὰρ χολαθῆς, εὐθὺς ἔμαυρον κακούς τοὺς πάντας.
 Atque ego iratus, statim eum verberabam maledictis omnibus.
 Idem Sophocles in Ajace vl. 731. εὐθὺς εἶπυ ἔμαυρον ἔβαν
 καὶ βαν. Convitiis eum proscindebant hinc & hinc.

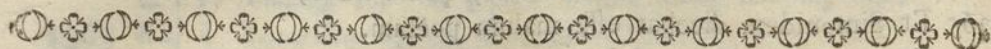
vl. 1379. Ἐρῶ μὲ κισσοῦς] Haec verba conjunct
 etiam in Pace vl. 1307. φωνὴν ταῦτα πάντα καὶ σπεδῶν.

vl. 1383. Ὅστι — σ' ἐξέβρεψα] Hoc etiam Clytem-
 nestra Orestis filio suo obicit, cum eam est occisurus,
 apud Aeschylum in Choëphoris vl. 908. ἰγὰρ σ' ἐξέβρεψα.

vl. 1385. Βρῖν εἶπυε] Hoc una voce expressit in E-
 quitibus vl. 1121. Ἐρῶλλαν. ubi Scholia: ἐν μινυσινας τ'
 τ' παιδῶν φωνῆς. nimirum ἔβῳ est vox inarticulata in-
 fantium. Quemadmodum & μασμῶν. qua tamen vo-
 ce pueruli matrem etiam appellant. In Lystra, vl. 880.
 ἢ καλοῦσιν τὴν μασμῶν;

1390 Χελιπιάτῳ, ὅτῃ ἔτλης

Ἔγω γ' αἰγυκῆν, ὦ μαρὲ,
 Θύραξέ μ', ἀλλ' ἀποπνηγρόμῳ αὐτῷ ποίησα χακκᾶν.

ΕΠΙΡΡΗΜΑ ΚΩΛΩΝ ἦ.

ΧΟΡ. Οἴμαι γε τ' νεωτέρων τὰς καρδίας
 Πηδᾶν, ὅ, π λέξῃ.

1395 Εἰ γ' ποιαῦτά γ' ἔστ' ἐξεργασμῶ,

Λαλῶν ἀναπέσῃ,

Τὸ δέγμα τ' γεραιτέρων λάβοιμεν ἀν

Ἄλλ' ἔδ' ἐρεβίθη.

Σὺν ἔργον, ὦ καινῶν ἐπῶν κινητὰ κ' μοχλῶτά,

1400 Πειθῶ τινα ζητεῖν, ὅπως δόξης λέγειν δικαία.

ΦΕΙΔΙΠΠΙΔΗΣ, ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ, ΧΟΡΟΣ.

Ὡς ἰδὺ καινοῖς πράγμασι κ' δεξιῶσι ὀμιλεῖν,
 Καὶ τ' καθεστώτων νόμων ὑπερφρονεῖν δύνασθαι.

Ἐγὼ γ' ὅτε μ' ἰπταικῆ μότῃ τ' νῦν προσεῖχον,

Οὐδ' ἀν τελεῖ εἰπεῖν ῥήματα, οἷός τ' ἴω, πῆν ἐξαμαρτεῖν.

1405 Νυκτὶ δ' ἐπειδὴ μ' ἔτισσι τῶν ἐπαυσει αὐτὸς,

Γνώμαις δὲ λεπταῖς κ' λόγοις ξύνειμι κ' μερίμναις,

Οἴμαι διδάξαι, ὡς δίκαιον τ' πατέρα κολάζειν.

ΣΤΡ. Ἰπταθε τοίνυν, ἦ Δί, ὡς ἐμοὶ γε κρεῖττόν ὄβρι

Ἰπταων πρέφειν τέθεικτων, ἢ τυπόμενον ἔπιτελεῖναι.

1410 ΦΕΙΔ. Ἐκείσε δ', ὅθεν ἀπέχισσάς με τ' λόγῳ, μέτεμι,

Καὶ πρῶτ' ἐρήσομαι γε τεττί, παῖδά μ' ὄντ' ἔτυπες;

ΣΤΡ. Ἐργά σ', θίνοάν τε κ' κηδόμεν. ΦΕΙΔ. Εἰπέ δή μοι,

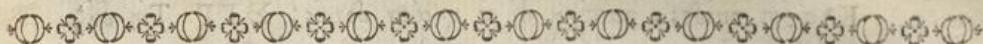
οὐ

vf. 1395. & seq. Εἰ γὰρ] Si, inquit, causam vicerit iste, qui patrem verberavit, actum est de cute fenum; nam omnes a filiis aut junioribus vapulabunt impune. Sine dubio respicit ad Aeschylum in Eumenidibus vf. 493. ubi Chorus de Oreste, qui matrem occiderat, causam dicturo, sic canit: εἰ γὰρ κραιπνὴ δίκαια καὶ βλάβη τῆς μητρικίδου, πάντας ἰδὺ τὸ δ' ἔργον εὐχεσθῆαι ἀντιμωσὶ καὶ ῥοστέ. Si enim huius matricidae causa & poena vicerit, omnes jam homines haec res adducet, ut facile matrem inferant parentibus.

vf. 1397. Τὸ δέγμα] Scholiastes ad hunc locum scri-

bit: ὅπως ἀφανισθῆται πληγαῖς, ὡς νομίσαι ἡμᾶς καὶ τὸ δέγμα ἐρεβίθη λεπτοτέρων αὐτῶν ἔχειν. Ita consu- metur (cutis fenum) plagis, ut nos putaturi simus, eos tenuiorem cutem habere, ciceris cute. Nempe verbum λάβοιμεν, quod est apud Comicum, sic exposuit, quasi esset ὑπολάβοιμεν, nec absurde. Quodsi autem verbum λάβοιμεν sic accipiat ut in Ranis vf. 1261. κήψῃ γὰρ ἰδὺ πᾶν κλην γὰ κἀγαθόν, alius erit sensus, talis: Nec ciceream darvinus pro cute fenum; nam vitiosae pelles villi emuntur. Non ergo cupiunt fenum cutem, quae ita plagis contunditur; contra in Vespiis vf. 1263. fer-

- 1390 Cacaturirem, non sustinuiſti
Efferre, impuriſſime,
Foras me, ſed inter ſuffocandum ibidem cacavi.

ANTISTROPHE VERSUUM VIII.

- A**rbitror utique juniorum corda
Palpitare *expectatione*, quidnam dicturus ſit.
1395 Si enim iſte, qui talia perpetravit,
Dicendo effecerit, ut haec credantur jure fieri,
Cutem ſeniorum acciperemus (*emeremus*)
Nec ſaltem pro cicere.
Tuum eſt, ô vibrator & quaſſator novarum ſententiarum,
1400 Fidem conquirere, ut dicere videaris juſta.

PHIDIPPIDES, STREPSIADES, CHORUS.

- P**H. Quam ſuave eſt rebus novis & ſcitis imbui,
Et leges conſtitutas ſpernere poſſe.
Ego enim quamdiu rei tantum equeſtri ſtudiui,
Nec tria verba profari poteram, quin peccarem;
1405 At nunc poſtquam iſte ab illis rebus me abduxit ipſemet,
Et ego adſuevi ſubtilibus ſententiis & orationibus & meditationibus,
Arbitror fore ut edoceam, fas eſſe patrem caſtigare.
STR. Imo proſecto equita; nam ſatius eſt me
Quadrigas alere, quam vapulantem peſſumdari.
1410 **P**H. Illuc autem redibo, unde mihi ſermonem abruptiſti,
Et primum hoc te interrogabo: me puerum verberaſſine?
STR. Ita, inquam, ſed quod bene vellem & ſtuderem. **P**H. Dic jam mihi,
Annon

his quidam verberibus caeſis, teſtudines beatas judicat, quae craſſiorem & duriorem cutem habeant quam ipſe, qualem ſe etiam habere cuperet: *ὡς χελώνη τὸ δίκυματ' ἢ πρὸ τῶν πλευρῶν ἰμασῶν ὡς εὖ κατηράσθη καὶ νεβροτικῶς ἀράμω τὸ νῶτον, ἄρα τὰς πλευρὰς εἴηεν ἰγὰ δὲ ἀπὸ λαλοῦς εἰζόμενον βαδίνοντα.*

vl. 1398. 'Αλλ' εἴη] Dipphilus: οτι τὸ πρὸς μοι τὸ δεινὸν ἀλλ' εἰδ' αἰμ' ἰχθ'. Nimirum haec coena nec ſaltem ſanguinem habet. apud Athen. VI. p. 236.

vl. 1401. καὶ ἔ] Euripides in Oreste vl. 471. καὶ ἔ

ἴσκειν γὰρ μὴ πρότερον εἶναι δίκυματ'. Et legillus etiam non velle ſuperiorem eſſe.

vl. 1406. Ἀπῆλαι] Alexis apud Athenaeum IV. p. 161. Πυθαγοραῖοι, καὶ λόγοι λεπτοί, διακριτικῶν τε φροντισῶν Pythagoricas rationes, & orationes ſubtiles, exactaeque ſcalpro cogitationes.

vl. 1410. Ἐκίον] Herodotus in Polymnia: ἀναμῶν δὲ ἰακίων τὸ λόγιον, τὴν μοι πρότερον ἔβλεπον. Redibo ad illam orationis partem, in qua prius deſiit oratio mea.

- Οὐ καί με σοὶ δίκαιόν ὄσιν ἄνοεῖν ὁμοίως,
 Τύππειν τ'; ἐπειδή περ τὸτ' ἔστιν ἄνοεῖν, τὸ τύππειν.
 1415 Πᾶς γ' τὸ μὲν σῶμα χρεὶ πλῆγῶν ἀθῶν εἶναι,
 Τεῖμόν δὲ μή; καὶ μὲν ἔφην ἐλευθερός γε καί γ' ἄν.
 Κλάουσι παῖδες, πατέρες δ' ἔκλαεν δοκεῖς; ΣΤΡ. Τίη δὴ;
 ΦΕΙΔ. Φῆσεις νομίζεσθαι σὺ παιδὸς τῆτο τῆρον εἶναι;
 Ἐγὼ δὲ γ' ἀντίπαμ' ἄν, ὡς δὲ παῖδες οἱ γέροντες.
 1420 Εἰκὸς δὲ μάλιχα τῆς γέροντας, ἢ νέος τι κλάειν,
 Ὅσπερ ἐξαμαρτάνειν ἦτον δίκαιον αὐτῆς.
 ΣΤΡ. Ἀλλ' ἔδαμ' νομίζεθ' ἵ πατέρες τῆτο πάχειν.
 ΦΕΙΔ. Οὐκ ἐν ἀνῆς, ὅ τ' νόμον θεῖς τῆτον, καὶ πορῶτος;
 Ὅσπερ σὺ καί γ', καὶ λέγων ἔπειθε τῆς παλαιῆς;
 1425 Ἦτόν τι δὴτ' ἔξεσι καί μοι κανὸν αὐτολοιοῦν
 Θεῖον νόμον τοῖς υἱέσιν, τῆς πατέρας ἀντιτύππειν;
 Ὅσας δὲ πλῆγὰς εἰχόμεν, πρὶν τ' νόμοι τεθῆναι,
 Ἄφρατον, καὶ δίδου αὐτοῖς ὡς εἶχα συγκεκόφθαι.
 Σκέψαι δὲ τῆς ἀλεκτρούνας, καὶ τὰλλα τὰ βοῶτα ταυτί,
 1430 Ὡς τῆς πατέρας ἀμυῖεθ', καὶ τοὶ ἀφάφρατος ἔδεν
 Ἡμῶν ἐκείνοι. πλὴν ἐν ἡμφίσματ' ἔγραψαι.
 ΣΤΡ. Τί δὴτ', ἐπειδὴ τῆς ἀλεκτρούνας ἀπαντα μμῆι,
 Οὐκ ἐδίει καὶ πρὸ κόωρον, καὶ πρὸ ξύλων καὶ θύλων;
 ΦΕΙΔ. Οὐ ταυτὸν, ὡ τῶν, ἐστὶν, ἐδ' ἄν Σωκράτη δοκίμῃ.
 1435 ΣΤΡ. Πρὸς ταῦτα μὴ τύππει, εἰ δὲ μή, σαυτὸν ποτ' αἰπάσθαι.
 ΦΕΙΔ. Καὶ πῶς; ΣΤΡ. Ἐπεὶ σε μὲν δίκαιός εἰμι ἔγὼ κολάζειν.
 Σὺ δ', ὡ γένηται σοι, τ' υἱόν. ΦΕΙΔ. Ἦν δὲ μὴ γένηθαι;
 Μάτιν ἐμοὶ κεκλαύσεθ', σὺ δ' ἐγγυρῶν τεθνήξθαι.
 ΣΤΡ. Ἐμοὶ μὲν, ὡ ἴδρες ἡλικες, δοκεῖ λέγειν δίκαια.
 1440 Καί μοι γε συγχωρεῖν δοκεῖ τῆτοισι ταῖ πικρῇ.
 Κλάειν γ' ἡμᾶς εἰκὸς ἔσθαι, καὶ μὴ δίκαια φράσθαι.
 ΦΕΙΔ. Σκέψαι δὲ καὶ αἰτέρων ἐν γράμμι. ΣΤΡ. Ἀπὸ γ' ὄλβου.
 ΦΕΙΔ. Καὶ μὲν ἴσως γ' οὐκ ἀχθεσθ' παθῶν, ἀ νῦν πέπονθαι.
 ΣΤΡ. Πᾶς δὴ; διδάξον γ', τι δὴ μὲν ἐκ τῆτων ὠφελήσεις;

ΦΕΙΔ.

1417. Κλάουσι παῖδες] Scholiastes recte obser-
 vavit alludere hic poetam nostrum ad versum illum
 Euripidis *Alceſt.* 691. χαίρειν ὄρων φῶς, πατέρα δὲ
 χαίρειν δοκεῖς; quo versu utitur Comicus noster in-
 fra in *Theſmophor.* v. 2010. Kusterus. Quibus hoc
 tantum addam, esse apud Euripidem alium locum,
 qui similior est Comici loco, saltem quod ad rem ip-
 sam attinet, in *Hecuba* v. 1256. ἀλγείς; τί δὲ με
 παῖδες ἐκ ἀλγείν δοκεῖς; *Doles? quid, me vero propter
 filium non dolere putas?*

1419. Δις παῖδες οἱ γέροντες] Sophocles; Πηλεὶς
 ἔ' Ἀτάκειον οἶκον μετὰ γερνταγαγῶ καταπαύσιν· πάλ-
 λιν γὰρ ἀδελφὸς τοῖς ὀφειλάων ἀνῆς. *Peletum Aeacii fi-
 lium ego sola domum servans, curo senem, & quasi puerum
 educo; nam iterum est puer, senex vir.* (in quo loco si
 ante πάλιν deleas punctum & ponas post illam parti-
 culam, & deinde ante γὰρ restituas iterum cum Cl. Ku-
 stero, erunt tres jambi.) *Theopompus Comicus: Δις
 παῖδες οἱ γέροντες ὄρθα τῶ λόγῳ. Bis pueri senes, si ve-
 rum fatearis. Plato Comicus: ἀπ' ὡς οἶκος, δις γένοιτ'*

- Annon & me tibi aequum est bene velle similiter,
Et te verberare? si quidem bene velle, verberare est.
- 1415 Quomodo enim decet tuum corpus plagis non esse obnoxium,
Meum autem esse? Equidem liber natus sum ego etiam.
Plorant filii, at patri plorandum esse non censes? STR. Quid ita?
PH. Dices, lege receptum esse ut puer hoc patiat. At ego contra dicerem, senes bis pueros esse.
- 1420 Et aequius multo est senes plorare quam juniores,
Quanto minus aequum est ipsos peccare.
STR. Sed nullibi lege receptum est, ut pater istud patiat. PH. Nonne ergo homo erat, qui primo legem illam tulit, Sicut tu & ego, & dicendo persuasit veteribus ut ei parerent.
- 1425 Minus itaque licet mihi etiam novam deinceps
Ferre legem filiis, ut patres suos contra verberent?
Plagas interim quascunque accepimus, priusquam lex haec daretur,
Missas facimus, & concedimus, ut impune flagris concisi simus ab ipsis.
Specta vero Gallos & alias bestias,
- 1430 Quomodo patres suos ulciscantur. Atqui nihil differunt
A nobis illi, nisi quod decreta non perscribunt.
STR. Quid itaque, quando gallos per omnia imitaris,
Non stercus itidem comedis, & in pertica dormis?
PH. Non eadem ratio est, ô bone, nec sane Socrati ita videretur.
- 1435 STR. Quare noli verberare: alioqui, te ipsum olim culpabis.
PH. Quomodo vero? STR. Quia aequum est, ut ego te castigem,
Et tu filium tuum, si tibi aliquis fuerit natus. PH. Si vero non fuerit,
Frustrane ego ploravero? tuque me irriso morieris?
STR. Mihi, ô aequales, aequum dicere videtur:
- 1440 Et puto istis concedendum esse quod aequum est.
Nam plorare nos oportet, si non quod justum est faciamus.
PH. Specta etiam aliam sententiam. STR. Peribo utique.
PH. Et forte non aegre feres, si idem tibi eveniat, quod jam evenit.
STR. Quomodo vero? doce, quid ex hac re mihi commodabis?

PH.

ὡν παῖς γέρον· ergo, ut videtur, senex repuerascere potest.
Antipho Comicus: γυροτροία γὰρ πρεσβυτικὴ παιδοτρο-
φία· Senes nutrire idem fere est quod pueros nutrire. Haec
omnia ex Scholiis.

vs. 1428. Συγκλιθεὶς] Euripides in Cyclope vs. 227.
ἄμοι, πύριον στυγνοκλιθεὶς τάλαν· Heu miser, fe-
bricitate confusus plagis.

vs. 1429. Ἀλεξερύνας καὶ τὰλλα βοτὰ παντὶ] In Avibus
Chorus avium dicit vs. 758. εἰ γὰρ ἐδιδάδ' ἐστὶν αἰχρὸν ἢ
πατὴρα τὸν πῦλον ἴμεν· τὸτ' ἐκείνο καλὸν παρ' ἡμῶν ἐστὶ.

vs. 1430. Διαπίνα' ἰδίῳ] Quia bipedes etiam sunt.
vs. 1431. Ψυδίσματ' ἔ γράφουσι] Nempe ut Athe-
nienfes.

vs. 1435. Σαυτὴν ποτ' αἰτιάσῃ] Amphipho Comicus apud
Athenaeum II. p. 69. Μὴ παρατίθῃ μοι Συδοχίαν, ἢ γό-
νας, ἐπὶ τὴν τραπέζαν, ἢ σεαυτὴν αἰτιάῃ Ne apponito mi-
hi lactucas in mensa, uxor, aut teipsum accusato.

vs. 1443. Πάθων ἂ νῦν πίποθας] Si, ut nunc es vi-
ctus oratione mea, iterum vincaris, & mihi denuo
assentiaris.

- 1445 ΦΕΙΔ. Τι μπερ', ὅσπερ καί σε, τυπήσω. ΣΤΡ. Γί δ' ἴτε Φῆς σί;
 Τῷδ' ἕτερον αὖ μείζον χακόν.
 ΦΕΙΔ. Τί δ', ἦν ἔχων τ' ἠτίω
 Λόγον, σὲ κηήσω λέγων,
 Τι μπερ' ὡς τύπειν ἄρτων;
 1450 ΣΤΡ. Τί δ' ἄλλο γ', ἦν ταυτί ποιῆς,
 Οὐδὲν σὲ καλύσει σεαυτὸν ἐμβαλεῖν
 Ἐς τὸ βάραθρον μὲ Σωκράτης,
 Καί τ' λόγον τ' ἠτίω;
 Ταυτί δι' ὑμᾶς, ὦ Νεφέλα, πέποιθ' ἐγὼ,
 1455 Ἵμιν ἀναθεῖς ἅπαντα τὰ μὰ παράματτα.
 ΧΟΡ. Αὐτὸς μὲν ἐν σεαυτῷ σὺ τέτων αἵπει,
 Στρέφας σεαυτὸν ἐς ποτηρὰ παράματτα.
 ΣΤΡ. Τί δ' ἴτε ταῦτά γ' εἰ τὸτ' ἠερθεύετε;
 Ἄλλ' ἀνδρ' ἀχρῶικον καὶ γέροντ' ἐπύρατε.
 1460 ΧΟΡ. Ἄει ποιῶμεν ταῦτ' ἐκείνοτ', ὅτ' ἂν τινα
 Γνώμεν ποτηρῶν ὄντ' ἐρατὴν παραμάτων,
 Ἐως ἂν αὐτὸν ἐμβαλώμεν ἐς χακόν,
 Ὅπως ἂν εἰδῆ τὲς θεὸς δεδοικέναι.
 ΣΤΡ. Οἴμοι, ποτηρὰ γ', ὦ Νεφέλα, δίκαια δέ.
 1465 Οὐ γὰρ μ' ἐχρῆν τὰ ζήματ', ἀ' δανεισάμεν,
 Ἀποτερεῖν. ἦν ἐν ὅπως, ὦ Φίλιτα,
 Τὸν Χαίρεφῶντα τ' μαζόν, καὶ Σωκράτη
 Ἀπολεῖς, μετ' ἐμῶ γ' ἔλθ', οἱ σε καμ' ἐξηπάτων.
 ΦΕΙΔ. Ἄλλ' ὅτε ἂν ἀδικήσαιμι τὲς διδασκάλους.
 1470 ΣΤΡ. Ναὶ ναί, χαταδέσθη πατρῶον Δία.
 ΦΕΙΔ. Ἰδὲ γε Δία πατρῶον ὡς δεχαίει.
 Ζῆς γὰρ πῶς ἐστὶ; ΣΤΡ. Ἐπν. ΦΕΙΔ. Οὐκ ἐνετ' ἐπει
 Διὶ βασιλεύει. τ' Δι' ἐξεληλακός.
 ΣΤΡ. Οὐκ ἐξελλήλακ', ἀλλ' ἐγὼ τῆτ' ὀμίω,
 1475 Διὰ τυτονὶ τὸν Δῖνον. οἴμοι δέιλαι,
 Ὅτε καὶ σὲ χυτρεῖν ὄτε θεὸν ἠγνοσάμεν.
 ΦΕΙΔ. Ἐνταῦθα σεαυτὰ ὠραφρονί, καὶ φληνάφ.

ACTUS

vf. 1451. Ἐμβαλεῖν ἐς τὸ βάραθρον] In Equitibus vf. 1356. ἄρας μετίωρον ἐς τὸ βάραθρον ἐμβαλεῖν. Vid. ad Plutum vf. 431. Significat autem in perniciem. Arcestratus apud Athenaeum III. p. 101. ἄρα τοι δὲ ζῆν τ' ἐλεύθερον, ἢ κατὰ τ' γῆς καὶ κατὰ τὸ βαρῆτον, καὶ παρταρῆ ἐς τ' ὄλεθρον ἠκύν, καὶ καπορωρήχθαι σαδῆς ἀναρῆικας. Ita orosiet vivere hominem liberum, aut sub aratro, & sub baratrum, & tartarum in perniciem abi-

re, & defossam esse in imo stadiis innumeris.

vf. 1457. Στρέφας] Alludit ad nomen Strepsiadis.
 vf. 1460. Ὅτ' ἂν τινα γνῶμεν] Haec non est inepta sententia. Secundum Ulpiani opinionem, in Comm. Orat. Demosthenis contra Timocratem, Homerus & Plato huius sententiae auctores sunt: διδασκάλους, ut ipse loquitur, ἡμᾶς, ἐπειδὴν ὄρασι οἱ θεοὶ τινα ποιη-
 ρον, ἐμβαλλοῦσιν αὐτῷ τοιαύτην τινα ἐπιθυμίαν, πρὶς αὐ-

- 1445 PH. Matrem, sicut etiam te, verberabo. STR. Quid tu dicis?
Hoc jam aliud majus malum.
PH. Quid si inferiore illo adhibito
Sermone, evincam dicendo,
Matrem verberari oportere?
- 1450 STR. Quid aliud, si hoc facias,
Nisi ut nihil obftet quin teipsum injicias
In Barathrum cum Socrate,
Et illum inferiorem sermonem.
STR. Haec propter vos, ô Nubes, passus ego sum,
1455 Qui vobis omnes res meas commisi.
CHOR. Ipsemet tibi ipsi horum causa es,
Qui teipsum intricasti malis facinoribus. *convertisti ad fraudes.*
STR. Cur itaque haec mihi tunc non dicebatis?
Sed hominem rusticum & senem spe extulistis?
- 1460 CHOR. Semper istud factitamus quotiescunque
Cognoverimus aliquem fraudes adamare,
Usque dum ipsum conjiciamus in aliquod malum,
Ut discat Deos revereri.
STR. Heu acerba ista sunt, ô Nubes, sed justa.
- 1465 Non enim oportebat me pecuniam, quam foenore acceperam,
Defraudare. Nunc igitur, mi carissime, ut
Chaerephontem illum impurum, & Socratem
Perdas, veni mecum, qui me & te deceperunt.
PH. Sed haud quaquam affecerim magistros aliqua injuria.
- 1470 STR. Imo, reverere Jovem patrium.
PH. Ecce autem Jovem patrium! quam obsoletus es.
Estne vero aliquis Jupiter. STR. Est. PH. Non potest fieri, nam
Turbo regnat, Jovem qui expulit.
STR. Non expulit, sed ego istud arbitrabar,
- 1475 Propter hunc turbinem. Hei mihi misero,
Cum te etiam qui fictilis es pro Deo habuerim.
PH. Isthic tibi ipsi desipe & nugare.

SCENA

οὐδὲ δὲ ἀδρῆς δένυ τιμοσίαν. Qui nos docent: quando Dii
videant aliquem improbum, eos dute indere ejusmodi cupiditatem, ut per eam poenas luat.

vl. 1464. Πονηρὸν γὰρ — δικαία δὲ] In Acharn. vl. 500.
ἵστα δὲ κλέω δυνά μιν, δικαία δὲ. Euripides in Electra
vl. 1051. δικαί' ἵστασ' ἢ δίκην δ' αἰσχρῶς ἵστα. Juste dicitur
illi; sed hoc jus turpiter habet.

vl. 1465. Τὰ χεῖμαθ' ἃ δυνεῖσθαι ἀποτρέψω] Supra,

vl. 1309. ἀποτρέψω βέλους τὰ χεῖμαθ' ἃ δυνεῖσθαι.

vl. 1473. Διὸς βασιλεύει] Repetit patris verba ex vl.
829. Vid ad vl 379. & mox ad 1476.

vl. 1476. Νεμπε τ' Διῶν intelligit poculum
testaceum, quem paulo ante, ut alibi semel iterumque,
regnare dixit, & expulsiſſe τ' Δία. qui Διὸς in schola
Socratis positus fingitur tanquam statua τὸ Διὸς, ut in-
telligitur ex Scholiis ad hunc & proxime antecedentem
locum.

ACTUS QUINTI

ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ ΜΟΝΟΣ.

- Οἱμοι ὠδονόιας, ὡς ἐμανόμιω ἄρα,
 1480 Ἄλλ', ὦ φίλ' Ἐρμῆ, μηδαμῶς θυμαινέ μοι,
 Μηδέ μ' ὀπιείφης, ἀλλὰ συνηνώμιω ἔχε
 Ἐμῆ ὠδονόισαν ἁδολοχία,
 Καί μοι γυνῆ ζύμβυλ', εἴτ' αὐτῆς γραφίω
 Διοκράτω γραφάμω, εἴθ' ὅ, π σοι δοκεῖ.
 1485 Ὁρθῶς ὠδονοίεις, ὅτε εἶω δικορραφεῖν,
 Ἄλλ' ὡς τάχ' ἐμπιπράναί τὴν οἰκίαν
 Τῶν ἁδολοχῶν. Δεῦρο, δεῦρ', ὦ Ξανθία,
 Κλίμακα λαβὼν ἔξελθε, καὶ σινύλιω φέρω,
 Κἀπειτ' ἐπαναθῆς ὅππ' τὸ φροντισίλιον,
 1490 Ἐως ἂν αὐτοῖς ἐμβάλῃς τ' οἰκίαν,
 Τὸ τέγ' ἀπατάσῃ, εἰ φιλεῖς τ' δεσπότιω.
 Ἐμοὶ δὲ δαδ' ὀνεγχεῖτω πῆς ἡμετέρω,
 Κἀγὼ πν' αὐτῶν τήμερον δῶνα δίκλιω
 Ἐμοὶ ποιήσω, κὰν σφόδρ' εἶσ' ἀλαζόνες.

ACTUS QUINTI

Τρίμετροι Ἰαμβικοί.

ΜΑΘΗΤΗΣ, ΣΤΡΕΨΙΑΔΗΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΧΑΙΡΕΦΩΝ.

- 1495 Ἰά, ἰά.
 ΣΤΡ. Σὸν ἔργον, ὦ δαῖς, ἰέναι πολλῶ φλόγα.

ΜΑΘ.

locum. Fuisse autem τ' δῖνον proculi testacei genus, testatur Scholiastes supra, ad vs. 389. κερμαῖον ἴσι βαθὸ ποτήριον, ὃ καλεῖται δῖνον. cuius mentionem facit Comicus etiam in Vespis vs. 616. τὸ οὖ δῖνον μέγα καὶ σφάτιον κατέπεσθεν. ubi Scholia: δῖνον δὲ ἴσιν ἀγχείον τι κερμαῖον, ἄσιν ἐκ ἔχον, ἀλλὰ σφοδρῶλον. Sumit autem Comicus δῖνον ridiculi causa ὅτι τὸ δῖνον pro Jove, propter similitudinem vocum, ut dicit Scholiastes supra, ad vs. 380. alludens simul ad δῖνον sive δῖνον vertiginem sive rotationem aëris ac nubium, quam Socrates dicebat causam esse tonitruum & fulminum; non autem τ' δῖνα, ut vulgo putarent homines. Potest etiam alia causa

asserri, cur Comicus vas testaceum sumferit pro Jove; nimirum quia Jupiter etiam diceretur Στάμνι, ut ait Scholiastes Comici in Pluto ad vs. 545. cuius verba sunt: ὅτι δὲ ἀπὸ τ' σάμνου, ἢ τὸ σάμνου, καὶ Ζεὺς λέγεται Στάμνι, διὰ τὸ πν καὶ ὁ Κομικός. Quod verò a voce σάμνι quae ἔσθ' ἰσθμῖνι ἔσθ' ἰσθμῖνι generis est, Jupiter dicitur Στάμνι, alicubi planum faciet Comicus. est autem Στάμνι Urcus in Glossis. Locus ille, quem hic intelligit Scholiastes, est in Ranis vs. 22. ubi Bacchus Jovis Filius dicit: ἐγὼ μὲν ἂν Διόνυσοῦ υἱὸς Στάμνι. Sed si verum fatear, ex solo illo loco non debet colligi Jovem dictum fuisse Στάμνι; nam ibi